

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА
ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН
"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот
на Македонците прикажан на примерот
на Балканскиот сојуз (1878-1914)

Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини. Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците. Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

СОСЕДНИТЕ ДРЖАВ - ДА СЕ УНИШТИ М

Наводното чувство на загроеност на Грција од малата Македонија ѝ служи како изговор за да ја оправда и продолжи својата агресивна политика кон Македонија.

Ова е еден од знаците дека на НАТО членката Грција не ѝ е цел да се заштити од напад на "велесилата" Македонија, туку попречување, па и дефинитивно оневозможување на нормализацијата на односите на Република Македонија со останатите членки на фамилијата народи на ОН, а особено со ЕУ и со НАТО.

Во едно кусо обраќање по повод Велигденскиот прием на дипломатскиот кор во Скопје 1994 г., Архиепископот Охридски и Македонски Г.Г. Михаил, грчкиот изговор на "загроеност" го поврза со морална категорија и рече дека Грција - во поглед на Македонија - над сè има нечиста совест. Но, тешко е за верување дека бескрупулозниот моќен јужен сосед, би се занимавал со толку високи морални и етички начела во услови на

меѓународни односи диктирани од големи интереси.

Со анексијата на македонската област во 1912/1913 год. во Грција неминовно се појави македонско малцинство. Меѓународна интервенција во полза на ова малцинство недостасуваше долго време и таа е итно потребна, особено што Грција, според својата државна доктрина, не признава ниту едно од нејзините малцинства.

Поради договорот на Атина потпишан со Друштвото на народите во Севре, по Првата светска војна во 1920 г., грчкото раководство во 1925 г. ја исполни својата обврска да издаде буквар за македонските деца во делот на Јужна Македонија, кој Грција го анектирала во 1912/1913 год., и тоа познатиот АБЕЦЕДАР, базиран на леринско-битолскиот дијалект (En athinaiz, Typoiz P.D. Sakellariou, 1925). На Друштвото на народите му беше сосема јасна заднината на акцијата за букварот, односно за потребата од него на децата

од македонското малцинство во регионот запоседнат од Грција. Неговиот тогашен генерален секретар, Сер Ј. Ерик Драмонд (Sir J. Eric Drummond), го прифати букварот во приложената форма. (За да се разбере и одобри ова прифаќање, доволно е да се прелиста факсимилот од 1985 г. Македонска Ревиија, Скопје, кој му беше доставен на авторот). За време на дискусијата во рамките на Друштвото на народите, дојде до историскиот настан, кој звучи како лош виц, чија поента доаѓа задоцнето: грчкиот претставник во Друштвото на народите, Василис Дендрамис, на обвинувањето од страна на бугарскиот претставник дека за нив АБЕЦЕДАРОТ е неразбирлив, се бранеше со аргументот дека македонскиот јазик не е ниту бугарски ниту српски, туку е посебен јазик.

Тогашната случка на Бугарија многу не ѝ одеше во прилог. Како можат Бугарите пред светот да тврдат дека Македонците говорат бугарски кога Бугарите

не можат да го разберат дури ниту основниот македонски школски буквар!

Но, македонските ученици во Северна Грција не го ни видаа букварот. По седницата во Друштвото на народите, отпечатените примероци беа уништени. Понатаму, употребата на мајчиниот македонски јазик беше забранета, а за престап следуваа строги казни, од парични до претепување; дури и децата во училиштата беа тепани кога меѓу себе зборуваа македонски. Во црквите, од страна на владиците, употребата на македонскиот јазик беше прогласена за "најголем грев". Беше забрането и држење литургии (!) во православните цркви на старословенски црковен јазик; словенските натписи на македонските икони и надгробните споменици беа уништувани, а на фреските беа пребојувани. Словенските презимиња мораа да се променат во грчки. На селските веселби присуствуваа трупи, кои се грижеа за спроведување на грчкиот национален ред, за да спречат изведба на македонски песни, а особено македонски ора и танци.

Но, никој во Друштвото на народите не се загрижи за тоа...

Вакви конфликтни ситуации постојано имало во текот на историјата. Порано тие насилно се решавале. Денес на

грес со крајот на Првата светска војна), четвртиот сосед на Македонија, Албанија, се појавува само на маргините. Но, во денешна Република Македонија Албанците играат поголема улога отколку останатите три народи. Ова се темели на фактот дека Албанците не живеат само во соседна Албанија и во српско Косово (како и во Грција и во Црна Гора), туку како малцинство живеат и во Македонија. Така, албанскиот етнос во Македонија - за разлика од Бугарите, Србите и Грците - е составен дел на целото општество, а не само повремени надворешен фактор.

Дури и на референдумот за независност на Македонците во 1991 г. можеше да се забележи дека акциите на Албанците не се насочени кон заедничка, мирна иднина во рамките на границите на Македонија. Всушност, нивните зацртани дејствувања од самиот почеток беа насочени во сосема друга насока:

Албанците одбија да учествуваат на пописот на население. Оттаму се доби впечаток дека тие не би сакале да се докаже дека учеството на Албанците во вкупното население одговара на бројката од 22,9 отсто. Оваа бројка не ѝ одеше во прилог на намерата за уште поголема застапеност на македонска територија, како и во јавните и во држав-

ливост е преземен пасусот од југословенскиот Устав од 1974 г.: 'национална држава на македонскиот народ', наместо да се избере една формулација од типот на 'држава на македонскиот народ и албанскиот и турскиот малцинство'.

Кристијан Фос ја посочува историската поврзаност:

"Со овој пасус... Македонија тргна по погрешниот пат на другите балкански држави, кои во XIX-XX век, а особено по Балканските војни во 1912/13 година... се декларираа како моноетнички национални држави".

Наспроти ова, Герхард Зеван истакнува дека во македонската преамбула конечно "на посебно наброените Албанци, Турци, Власи (Аромани) и Роми, заедно со 'другите националности', им се гарантира рамноправен статус, со што овие групи се и уставно-правно призна-ти".

Значи, во однос на овој клучен аспект, западните сили дозволиле да бидат заведени од Албанците.

Срцето на проблемот лежи во тоа што никој не може да ги убеди, а уште помалку да им гарантира на Македонците дека Албанците не би прогласиле своја сопствена република во рамките на Република Македонија, или дека би се от-

И СО ИСТА ЖЕЛБА МАКЕДОНИЈА

располагање има подобри методи. Ако Грците имаат поплаки, тогаш за совет треба да се обратат до меѓународните комитети, наместо со помош на дипломатски трикови, искористувајќи ги велесилите или влијателните меѓународни организации, да си обезбедуваат предности, кои послабиот сосед го доведуваат во безбедна ситуација. Тенденцијата на Грците да спречат секаква дискусија околу овие прашања, не води кон ништо друго, туку кон сомневање дека можеби сепак нешто не е онака како што изгледа според грчките тврдења.

Како што потсетува проф. Вајтман, трите соседни држави на Македонија, по билатералните разговори во пролетта 1991 г. издадоа "заеднички соопштение" во кои стои дека "во Македонија живеат само Срби, Бугари и Грци, па 'македонска нација не постои". Nota bene: Ова не беше во 1891, туку во 1991 г.

Во одбраниот период на истражување во овој труд (значи, од Берлинскиот кон-

ните институции. За да ја достигнат бројката од 40 отсто, колку што тие тврдеа, им беа потребни уште неколку години до следниот попис. Во меѓувреме, се одобри барањето за добивање државјанства на илегално преминатите Албанци од Албанија и од Косово, како и на бегалците кои пребегаа од Косово до првите нереди во 1981 г., а особено по војната од 1993 г., за кои албанските лидери се погрижија да останат. Со помош на нивниот висок наталитет, за одреден временски период сигурно ќе се доближат до посакуваната бројка од 40 отсто. Тогаш ќе прифатат да учествуваат на попис.

Дали е за чудење тоа што Македонците овој развој на настаните го гледаат како закана и сакаат да имаат повеќе деца, само за да не бидат потиснати од едно растечко малцинство во својата сопствена држава?

Ова стравување може да се трасира наназад, на пример, фактот дека во македонскиот Устав од 1991 г. од претпаз-

кажале од своите сецесионистички планови, доколку македонскиот Устав уште во 1991 г. содржеше помодерен текст.

Познавачите на материјата го тврдат токму спротивното: доколку Албанците би се здобиле прво со статус на официјално малцинство (или друг конститутивен народ) во македонската држава, тие веднаш би го злоупотребиле овој статус и би го гледале како прв чекор кон поделба и конечно обединување со Косово (па и со Албанија). Зеван потсетува дека Албанците во Македонија (како подготовка за тоа) бараа формирање на "федерализација по белгиски пример". Како едно "белгиско решение" во Европа да не е доволно! Имајќи ги на ум трагичните последици на етничката поларизација од независноста на Белгија во 1830 г. вакво решение за пример може да понуди само некој што нема добри намери.

Така и Албанците се вброија во редовите на фалангата на останатите три соседни држави со иста желба: да се уништи Македонија - бидејќи отцепувањето на Западна Македонија е еднакво на уништување на македонската држава.

(продолжува)